

Olvasók fóruma

Van-e szenvedése az értelemnek?

Gondolataim Barcza Barna írása nyomán
(Van-e értelme a szenvedésnek?, ÉV, 2014. október)

A szenvedés nemcsak emberi baj és ugyanakkor lehetőség. Az élet, az értelem és a szeretet sorsa is. Általuk a miénk. Egy magasabb rezgésszám csillapodása, leromlása törvényszerű, ez sem megy szenvedés, akadályok nélkül. E nélkül a leromlás nélkül sem a Föld, sem mi nem is léteznénk. Az ellenkező mozgás pedig sokkal több befektetést, feltranszformálást, vagyis szenvedést igényel. Mégis, soha, sehol sincsenek egymás nélkül. Mindig, minden pillanatban itt van mind a két folyamat, érő. Ez a szenvedésünk és a lehetőségünk – éppen az érdeklődésünkben.

„Ne felejtjük: embernek nem születünk, emberré válnunk kell! Embernek lenni nem sors, hanem feladat. Nietzsche azt mondja, hogy az embernek állandóan felül kell múlnia önmagát.”

Boldog, akinek van lelke, és boldog az is, akinek nincs, de keservesen szenved az, akinek még csak fejlődik – mondja Gurdjieff.

„Ma pedig, első ízben a világ teremtése óta, az ember arra is képtessé vált, hogy belépjen Isten műhelyébe, és vele együtt dolgozzék, és minél több hús lényegül át szeretetté, szabadsággá, vitézséggé, annál inkább Isten fiává válik az ember. Teljesíthetetlenül nehéz feladat... Milyen félelmetes út vezet felfelé a majomtól az emberig, az embertől az Istenig!” (Nikosz Katantzakis)

Ki végzi a munkát, az átlényegítés munkáját? Milyen csodálatos (a félelmetes mellett), hogy ez az út egyáltalán lehetséges. És milyen szenvedésteli, hogy az „abnormálisan megalapozott hétköznapi emberi létezés miatt” csak oly keveseknek lehetséges a valódi emberré válás. Ez a felelősségük azoknak, akik erre az útra teszik fel életüket. Ők felelnek a többiekért, mert eladják minden árujukat, hogy a kincset rejtő földet megvegyék, vagy visszadobják a sok kis halat az egy nagyért. Nem maguknak. Ők vannak közben, két világ közt.

„Így azoknak a betegségeknek, amelyekről most beszélünk, alapjában véve egységes végső okuk van, nevezetesen a kibontakoztatás akadályoztatása.” (Arthur Jores)

Igen, ezek az akadályok azok a bizonyos „abnormálisan megalapozott emberi körülmények”, amelyekben élünk, és amelyeket mi magunk alakítottunk ki az elmúlt évtizedekben-évszázadokban, és amik az emberré válás, a harmonikus fejlődés akadályai.

„Nyilvánvalóvá kell tennem, hogy még biológiai életmennél is jobban szeretem az Istent.”

Ki teszi ki számára nyilvánvalóvá? Ez a nyilvánvalóvá tétel a legnagyobb szenvedés, mert biológiai lényem oldaláról a legnagyobb akadályokba ütközik, hiszen ő élni akar, nem pedig Istent szeretni. Erre van alkotva: létfenntartás, fajfenntartás – annak minden vonzatával, a legszélesebb közösségi vonzatokkal együtt is. Hihetetlenül nagy erők dolgoznak folyamatosan az ő oldalán, beleértve a józan eszt is. Hogyan lehetséges, és ki az, aki meg képes győzni, hogy engedelmeskedjen valami nála magasabb akaratának, amit nem ismer? Meg kell ismeri ezt a biológiai lényt, működését, lehetőségeit és akadályait, hogy érthetővé váljon számára az a hierarchia, amelynek működésével, fejlődésével és megnyilvánulásaival törvényszerűen – vagy így vagy úgy – szolgálnia lehetséges a nála magasabbat. Ez az értelem számára szenvedéssel jár, hiszen egyre mélyebben bele kell mennie a sűrű anyagba, át kell járnia, hogy az alkalmassá

váljon ennek a magasabbnak a szolgálatára. Vagy ahogy Barna írja.

„Mi, keresztények azt mondjuk magunkról, hogy szeretet-csüszértékűek vagyunk, mert Isten létartalmát, a szeretetet helyezük mindenek fölé, és minden mást ennek akarunk alárendelni. Csakhogy ez az alárendelődé, az alsóbb értékek alárendelődése a felsőbbnek, szenvedésként élhető meg, ha az alacsonyabb rendű érték felől nézem, ugyanakkor örömmel, ha a felsőbb érték oldaláról közelítem meg.”

Igen, itt is... ismét: Ki az, aki a szeretetet maga fölé helyezi, ha nem ismeri önmagát? Hogy tudom én, akit nem ismerek, a felsőbb érték oldaláról megközelíteni azt, amit szintén nem ismerek, csak a fejemmel tudok róla – esetleg. Csak aki engem ismer, az tudná ezt megtenni. És meg is teszi, ha szembesülök – őszintén és valóban – önmagammal, korlátjaimmal és fejlődési lehetőségeimmel – általa.

„S ha Istennel találkozott,

útadba minden kő áldást hozott...” (Prohászka vers)

A kulcsszó ebben a „ha”. És addig? Itt a folyamatos szenvedés bennem, akiben még csak fejlődik a lélek...

„Boldog az az ember, aki megtapasztalja, hogy az Isten ennyire törődik vele.”

Igen. Ő az, aki éppen emiatt a legjobban szenved a hiányát ebben a világban. Ezért áll be szőlőmunkásnak, ha már találkozott Vele. Ha... Az evangélium talán ezért nevezi boldogoknak a lélekben szegényeket, mert bennük, ha szenvedéssel is, de fejlődni képes a lélek. Van bennük hely a számára. Vágyanak rá, mert szegények benne.

„Most pedig ismét Nikosz Kazantzakiszt hallgassuk:

...És attól a perctől fogva, hogy beleláttam a mélységbe, egyéniségem kezdett megszilárdulni. Már nem folyt örökké változóan, mint a víz, hanem egy fénymag köré sűrűsödött, lassan felöltötte saját arcát. Már nem tévelygtem jobbra-balra, hogy kitépjem, milyen fenévtől származom, hanem teljes biztonsággal haladtam előre utamon, mert tudtam, milyen az igazi arcom, és mi a kötelességem: az, hogy ezt az arcot a tőlem telhető türelemmel, szeretettel és művészi készséggel kialakítsam. Mit jelent az, hogy kialakítsam?” (Jelentés Grécónak)

Gyönyörű záró gondolat és vélhetőleg tapasztalatsor. Mégis fennmarad a kérdés: Ki alakítja ki ezt a fénylő arcot? Az én fájdalmas munkám (vésőm, ostorom) eredménye, vagy az én ellenére, de az én belátása – a normálissá változtatott lény létezése és önismerete: metanoiája – által lehetővé vált törvényszerű fejlesztés eredménye? És csak itt, ezen a ponton jön el annak a kérdése, hogy az egész életnek – ha így alakul, ahogy Kazantzakis leírja – nem a halál-e az értelme: a tele kézzel (ott „fenn” fogyasztható világossággal, és nem ott „lenn” fogyasztható sötétséggel) hazatalálás?

Igen. Adni, szolgálni és szelídnek maradni! – hallottuk és próbáljuk. Lefelé és ugyanakkor felfelé. Közte maradni, ezt elszenvedni. Embernek lenni. Ahogy visszagondolok örá, talán a maga módján ezt akarhatta Barna is elmondani. Vagy mégsem...?

Farkas István
Budapest